

FARMA ZVÍŘAT

George Orwell

AUTOR - GEORGE ORWELL (1903-1950)

Národnost:	Britský spisovatel, novinář a esejista
Původ:	Narozen v Mótihári (Britská Indie) jako Eric Arthur Blair. Otec úředník koloniální správy
Vzdělání:	Stipendium na Etonu (prestižní škola). Po škole nešel na univerzitu – vstoupil k policii v Barmě
Kariéra:	1922-1927 koloniální policie v Barmě → znechucení imperialismem. Pak žil v bídě v Paříži a Londýně, psal reportáže
Šp. válka:	1936 bojoval ve Španělské občanské válce proti fašismu. Zraněn střelou do krku. Zážitky → Hold Katalánsku
Pseudonym:	George Orwell – zvolil si ho 1933 (řeka Orwell v Anglii). Vlastní jméno: Eric Arthur Blair
Smrt:	1950 zemřel na tuberkulózu v Londýně, ve věku 46 let

Další díla:

- Na dně v Paříži a Londýně (1933) – reportáž o životě v bídě
- Hold Katalánsku (1938) – zážitky z občanské války ve Španělsku
- 1984 (1949) – antiutopický román, totální kontrola, Velký Bratr
- Barmské dny (1934) – román o koloniální Barmě

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DÍLE

Lit. druh:	Epika (próza)
Lit. žánr:	Alegorická bajka / antiutopický román (satirická novela)
Téma:	Kritika totalitarismu – revoluce, která zradí vlastní ideály; zvířata svrhnu farmáře, ale prasata se stanou horšími tyrani
Časoprostor:	Panská farma (Manor Farm) v Anglii, 30.-40. léta 20. století (alegoricky dějiny SSSR 1917-1943)
Vydáno:	1945 (psáno za 2. SV, obtížně hledal vydavatele – SSSR byl spojenec)

KOMPOZICE A JAZYK

Kompozice:	10 kapitol, chronologický postup, rámcové prvky (farma na začátku i na konci)
Vyprávěč:	Er-forma – vševědoucí vnější vyprávěč, nezúčastněný pozorovatel
Promluvy:	Přímá řeč (projevy prasat, hesla), nepřímá řeč, popisy

- Alegorie (jinotaj) – každé zvíře = reálná postava/skupina z dějin SSSR
- Bajka – zvířata jednají jako lidé, text má poučný charakter
- Satira a ironie – postupné zrazování revolučních ideálů, měnění příkázání
- Gradace – prasata se postupně stávají lidmi (šaty, alkohol, chůze po dvou)
- Kontrast – počáteční nadšení z revoluce vs. výsledný teror; heslo „všichni rovni“ vs. realita

TIP: Farma zvířat je alegorií dějin SSSR – každé zvíře odpovídá konkrétní historické postavě nebo skupině. Na zkoušce vysvětli paralely: Napoleon = Stalin, Kuliš = Trockij, Major = Lenin/Marx, psi = tajná policie, ovce = nevzdělaný lid.

POSTAVY

Napoleon Kanec – hlavní záporná postava. Chytrý, lstivý, málomluvný, mocichtivý. Postupně přebírá veškerou moc, vyžene Kuliše, vychovává psy jako svou tajnou policii. Alegorie Stalina – buduje kult osobnosti, mění pravidla ve svůj prospěch, stává se diktátorem.

Kuliš Kanec – inteligentní, nadšený, plný nápadů (větrný mlýn, vzdělávání). Chce skutečně zlepšit život na farmě. Napoleon ho poštvе psy a vyžene. Poté je obviňován ze všech problémů farmy. Alegorie Trockého – revolucionář, který prohrál boj o moc se Stalinem.

Postava	Popis
Major	Starý kanec, respektovaný. Před smrtí vyzve ke vzpouře proti lidem. Alegorie Lenina a Marxe
Pišťík	Vepř – Napoleonův propagandista. Manipuluje, překrucuje fakta, přepisuje příkázání. Alegorie sovětské propagandy
Boxer	Tažný kůň – nejpracovitější, oddaný, heslo „Budu pracovat ještě víc!“ Nakonec prodán na jatka. Alegorie prostého pracujícího lidu
Molina	Klisna – marnivá, chce stuhu a cukr. Odejde k lidem. Alegorie buržoazie, která utekla ze SSSR
Benjamín	Osel – cynický, chytrý, ale pasivní. Vše vidí, nic nedělá. Alegorie intelektuálů / autora (Orwell)
Ovce	Tupě opakují hesla „Čtyři nohy dobré, dvě špatné!“. Alegorie manipulované masy
Psi	Napoleonovi bodyguardi. Vychováni od štěňat k poslušnosti. Alegorie tajné policie (NKVD)
Pan Jones	Původní majitel farmy. Opilec, zanedbává zvířata. Alegorie cara Mikuláše II.

DĚJ

Vzpoura Na Panské farmě starý kanec Major přednese projev o útlaku lidmi a naučí zvířata píseň Zvířata Anglie. Po jeho smrti zvířata vyženou opilého pana Jonese. Farmu přejmenují na Zvířecí farmu. Prasata sepíší 7 příkázání animalismu – hlavní: „Všechna zvířata jsou si rovna.“

Budování Prasata se ujímají vedení (umí číst a psát). Napoleon a Kuliš se přou o směřování farmy. Kuliš navrhuje stavbu větrného mlýna. Zvířata tvrdě pracují, věří ve společné dobro. Jones se pokusí farmu dobýt zpět – zvířata ho odrazí (Bitva u kravína).

Převrat Napoleon poštvе vycvičené psy na Kuliše a vyžene ho z farmy. Stává se jediným vůdcem. Příkáže stavbu mlýna (Kulišův nápad si přivlastní). Pišťík přesvědčuje zvířata, že Kuliš byl od začátku zrádce. Začínají čistky – „zrádci“ jsou popraveni psy. Příkázání se tajně mění.

Úpadek Prasata se stěhují do domu, spí v postelích, pijí alkohol – vše zakázáno, ale příkázání jsou přepsána (např. „nesmí spát v posteli s povlečením“). Boxer se nadře k smrti – Napoleon ho prodá řezníkovi a za peníze koupí whisky. Pišťík tvrdí, že Boxer zemřel v nemocnici.

Závěr Prasata chodí po dvou nohách, nosí šaty, obchodují s lidmi. Na farmě visí jediné příkázání: „Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.“ Napoleon pozve farmáře na hostinu, hrají poker. Zvířata se dívají oknem a nedokážou rozeznat prasata od lidí.

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Zrada revoluce – revoluce požírá vlastní děti; ideály se zvrhnou v novou tyranii
- Kritika totalitarismu – konkrétně stalinismu, ale obecně každé diktatury
- Propaganda a manipulace – Pišťík mění dějiny, přepisuje pravidla, dav tomu věří
- Moc korumpuje – „Absolutní moc korumpuje absolutně“ – prasata se stávají tím, proti čemu bojovala
- Pasivita mas – ovce tupě opakují hesla, Boxer slepě pracuje, Benjamín nic nedělá
- Alegorie SSSR – celý příběh mapuje dějiny od revoluce 1917 po Teheránskou konferenci 1943

LITERÁRNÍ KONTEXT

- Antiutopická literatura (dystopie) – 1. polovina 20. století
- Reakce na vzestup totalitních režimů (fašismus, stalinismus) ve 20.–40. letech
- Varování před zneužitím moci, propagandy a ideologie
- Orwell = jeden z nejvýznamnějších autorů politické satiry 20. století

Autor	Dílo	Kontext
G. Orwell	1984	Anglie – dystopie
A. Huxley	Konec civilizace	Anglie – dystopie
R. Bradbury	451 stupňů Fahrenheita	USA – dystopie
W. Golding	Pán much	Anglie – alegorie
J. Hašek	Osudy dobrého vojáka Švejka	ČR – satira

RYCHLÝ PŘEHLED

?	Odpověď
Autor	George Orwell (1903–1950), britský spisovatel, vl. jm. Eric A. Blair
Žánr	Alegorická bajka / antiutopická novela
Směr	Antiutopická literatura, pol. satira (1. pol. 20. stol.)
Druh	Epika (próza)
Vyprávěč	Er-forma (vševědoucí)
Kde/kdy	Panská farma, Anglie, 30.–40. léta (alegoricky SSSR 1917–1943)
Téma	Zrada revoluce, totalitarismus, propaganda
Postavy	Napoleon (Stalin), Kuliš (Trockij), Major (Lenin), Boxer, Pištík
Citát	„Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.“
Jazyk	Er-forma, alegorie, satira, ironie, gradace, bajka
Kontext	Orwell (1984), Huxley, Bradbury, Golding